

Complexnummer: 507092

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Bonifaciuskapel

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

507093, 507094

Woonplaats

Dokkum

Gemeente

Noardeast-Fryslân

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdoject

Bij Bronlaan 12, 9101 VS te Dokkum

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex Bonifaciuskapel bestaat uit de navolgende onderdelen: het PROCESSIEPARK met HEK en een BEDEVAARTKAPEL. De bouw van een nieuwe katholieke kerk in Dokkum (P.J.H. Cuypers, 1869), gewijd aan de H. Martinus en de HH. Bonifatius en Gezellen, betekende eveneens een opleving van de devotie voor de Dokkumer martelaren. Belangrijk aandachtspunt daarbij was de verwerving van grond nabij de Bonifaciusbron, op het zogeheten Martelarenveld. Deze wel zou volgens de ene legende zijn ontstaan door het paard van Bonifatius, volgens de andere legende door het paard van een heidense vorst. De bron werd aanvankelijk gebruikt door de bierbrouwers in de stad Dokkum, die later hun rechten overdroegen aan het stadsbestuur om de bron te gebruiken voor de zoetwatervoorziening van de stad. Daartoe werd een open verbinding gegraven naar de Stroobossertrekvaart, waar een gietijzeren pomp werd geplaatst in 1884. De wel werd in 1921 opgeschoond en van gemetselde walkanten voorzien. In 1965 werd er een standbeeld van de H. Bonifacius bijgeplaatst, vervaardigd door G. Bolhuis. In 1925 werd de Bonifaciusstichting opgericht met als doel Dokkum weer te maken tot een nationale bedevaartplaats. In hetzelfde jaar werd grond verworven voor de aanleg van een processiepark, juist ten westen van de bron. Voor het padenbeloop en de inrichting van het park met een groot monument voor de H. Bonifatius en kapellen met de kruiswegstaties leverde Wolter te Riele voorbeeldschetsen, geïnspireerd op vergelijkbare parken te Brielle, Boxmeer en Roermond. De verwerving van een naastliggend perceel weiland bood echter de gelegenheid het plan te wijzigen in de huidige vorm, zonder dat daarvoor het padenbeloop ingrijpend werd gewijzigd. De kavelsloot tussen beide percelen is herkenbaar gebleven en loopt onder de toegang naar de bedevaartkapel door in een duiker. Het westelijke toegangshek tot het processiepark werd in 1934 opgericht, gelijktijdig met de bouw van de kapel. De bedevaartkapel naast het processiepark werd in

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

1933/34 pro-deo ontworpen door de architect H.W. Valk uit 's-Hertogenbosch in Neo-Romaanse stijl.

Aan de noordzijde van de kapel bevindt zich een gebouwtje onder zadeldak dat voorheen dienst deed als verenigingsgebouw van de katholieke tennisbaan. Dit gebouwtje is voor de bescherming van ondergeschikte betekenis. Het park en de kapel zijn laatstelijk gerestaureerd in 1993.

Waardering

Het complex Bonifaciuskapel met processiepark is van algemene cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

- als bijzondere uitdrukking van een historisch-religieuze continuïteit nabij de zogeheten Bonifaciusbron,
- als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling, in het bijzonder van het katholieke réveil in de twintiger en dertiger jaren,
- vanwege de cultuurhistorische betekenis van de kapeltypologie in relatie tot de groeiende waardering in de dertiger jaren voor openlucht activiteiten,
- vanwege de bijzondere betekenis van het complex door de wijze van inrichting,
- vanwege de richtinggevende functie voor de stedenbouwkundige uitbreiding ten zuiden van Dokkum, in het bijzonder voor de bebouwing langs de Bronlaan en het ontwerp van het woningbouwcomplex Bonifaciuplein,
- vanwege de hoge kwaliteit van de bebouwing en de historisch-ruimtelijke relatie van de kapel en het processiepark met de zogeheten Bonifaciusbron,
- vanwege de zeer hoge mate van esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege de hoge mate van typologische en functionele zeldzaamheid op provinciaal niveau.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 507093

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	20 mei 1997
Kadaster deel/nr	82649/135

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Dokkum	Noardeast-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Dokkum	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Dokkum	B			2023

*Omschrijving***

Inleiding

Een omvangrijk PROCESSIEPARK met TOEGANGSHEK, op het zogeheten Martelarenveld nabij de Bonifaciusbron, werd in 1925 ontworpen door Wolter te Riele en aangelegd door de kwekerij van T.O. Bosgra uit Burgum. Het park met paden heeft als het ware de vorm van een vlinder. De aanleg kan tot de Decoratieve tuinstijlen worden gerekend. Voor zowel het padenbeloop als de inrichting van het park met een groot monument voor de H. Bonifatius en kapellen met de kruiswegstaties leverde Wolter te Riele voorbeeldschetsen, geïnspireerd op vergelijkbare parken te Brielle, Boxmeer en Roermond. Tevens werden de fundamenten gelegd voor een bedevaartkapel in de zuidoost-hoek van het terrein. De verwerving van een naastliggend perceel weiland bood de gelegenheid het plan te wijzigen in de huidige vorm, zonder dat het padenbeloop ingrijpend werd gewijzigd. De in het oorspronkelijke ontwerp reeds voorziene kruiswegstaties werden pas veel later in het processiepark opgesteld. De bidkapellen met keramische voostellingen van de lijdensweg zijn vervaardigd door Jacques Maris uit Malden en in 1949 geplaatst. Het processiepark is in 1993 gerestaureerd door de Grondmij, waarbij de beplanting, die voornamelijk bestaat uit beuken, taxus en bloemen- en heesterborders, is hersteld en aangevuld en de slingerpaden opnieuw zijn bevoerd met schelpen. Het eveneens in 1993 vernieuwde bronwaterbassin met aftappunt, naar ontwerp van B.S. Adema Architecten, is van ondergeschikt belang.

Omschrijving

Het processiepark is aangelegd op een vrijwel rechthoekig terrein met een ingezwenkte westzijde die meebuigt met de weg rondom de zogeheten Bonifaciusbron; aan de oostzijde is de oude, rechte kavelsloot nog aanwezig. De indeling is vrijwel symmetrisch en bestaat uit een centrale as waarin een recentelijk vernieuwd bassin, divergerende slingerpaden vanuit de toegang, randpaden en kruisende paden. De loofbomen beplanting bestaat uit een beukensingel, en andere hoogopgaande bomen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het toegangshek tot het processiepark is aangelegd in 1934, gelijktijdig met de bouw van de kapel. Het bestaat uit vier hekpijlers gemetseld in gele bakstenen van een groot formaat en zijn elk bekroond met een bol waarop in laagrelief een kruisband is aangebracht. Aan de pijlers hangen draaibare, ijzeren hekken. Aan de binnenzijde van de middenpijlers ijzeren vlaggestokhouders.

Waardering

Het processiepark uit 1925 met toegangshek uit 1934 is van algemene cultuurhistorische waarde:

- als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling, in het bijzonder van het katholieke réveil in de twintiger en dertiger jaren,
- als bijzondere uitdrukking van een historisch-religieuze continuïteit nabij de zogeheten Bonifaciusbron,
- vanwege de bijzondere betekenis van het complex wegens de wijze van inrichting, in het bijzonder de toepassing van de Decoratieve tuinstijl,
- als essentieel onderdeel van het gehele complex,
- vanwege de richtinggevende betekenis voor de stedenbouwkundige uitbreiding ten zuiden van Dokkum, in het bijzonder voor de bebouwing langs de Bronlaan en het ontwerp van het woningbouwcomplex Bonifaciusplein,
- vanwege de hoge kwaliteit van de bebouwing en de historisch-ruimtelijke relatie van de kapel en het processiepark met de zogeheten Bonifaciusbron.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke
Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Erfscheiding(D)
Tuin, park en plantsoen

Functie

Toegangshek
Wandelpark

Monumentnummer*: 507094

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	20 mei 1997
Kadaster deel/nr	82649/171

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Dokkum	Noardeast-Fryslân	Fryslân

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Dokkum	B			2023

Omschrijving**

Inleiding

De BEDEVAARTKAPEL naast het processiepark werd in 1933/34 pro-deo ontworpen door de architect H.W. Valk uit 's-Hertogenbosch in Neo-Romaanse stijl. De openluchtkapel werd tussen 8 februari en 6 juli 1934 gebouwd door de firma N.V. Bredasche Betonbouw, die in het jaar eraan voorafgaande ook de restauratie van de parochiekerk uitvoerde. Op 5 juni 1934 werd door deken J.H. Vaas een zandstenen gedenksteen in een van de pijlers van het priesterkoor gemetseld. Het bouw materiaal werd geleverd door de steenfabriek Schenkenschans bij Leeuwarden. De kapel biedt ruim 1600 zitplaatsen aan pelgrims. De open ingangspartij van de kapel werd in 1987 gewijzigd door een afsluiting van hout en doorzichtige kunststofpanelen. Bij het herstel van het processiepark werden de rondboogvensters aan de buitenzijde voorzien van traliewerk.

Omschrijving

Het symmetrische grondplan van de openluchtkapel bestaat uit een halve cirkel, waarin een processiegang is ondergebracht, met tussen de uiteinden van de omtreklijn een rechte afsluiting die de beide sacristieën met elkaar verbindt. De halve cirkel en de gang tussen beide sacristieën wordt onderbroken, respectievelijk door de toegangspartij en het priesterkoor, die in elkaars verlengde liggen. De entree is een driebogige toegangspoort met een T-vormige plattegrond en bestaat uit lage zijpoorten aan weerszijden van de hoge middenpoort, die aan de achterzijde en haaks daarop is verlengd met een lichtbeuk met trekstangen. Aan beide wanden twee ronde vensters.

De buitenmuur rust op een betonvloer en heeft een gemetselde plint met een afgeschuinde lijst. De gevel is opgetrokken in gele en geel-rode bakstenen van een groot formaat. De bakstenen zijn in royaal gebruikte metselspecie gelegd en het metselwerk is niet nagevoegd. Het exterieur is horizontaal geleed door éénmaal versneden steunberen, belegd met dakpannen, en per travee twee kleine rondboogvensters met gekleurd glas-in-lood. De dakschilden zijn belegd met rode ongeglazuurde Hollandse pannen. Het tongewelf van de processiegang is geleed door stompe spitsboogvormige scheibogen die op uitkragingen aan de pijlers tussen de processiegang

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

en de zitplaatsen voor de pelgrims rusten. De pijlers zijn onderling verbonden door segmentbogen. Op de uitkragingen van de muurpijlers steunen eveneens de muurstijlen met korbelen, van het luifeldak boven de zitplaatsen van de pelgrims. De luifel wordt aan de binnenzijde gestut door een houten standvink waaraan een kort luifeldak schorend op korbelen. Zowel de processiegang als het zitplaatsengedeelte hebben een ziende kap. Langs de muur staan eenvoudige houten zitbanken op gestapelde bakstenen. Onder de aankapping staan, in theateropstelling, geverniste houten banken met knielplanken. Het binnenterrein is niet overdekt en heeft een gazon. Het priesterkoor staat haaks op en wordt doorsneden door de gang tussen beide sacristieën. Het koor wordt overdekt door een hoog halfronde gewelf en een driezijdig gesloten schilddak, met op de nok een smeedijzeren kruis. In de halfronde koormuur zijn vijf rondboogvensters met gekleurd glas-in-lood. Het koor is bevoerd met ongeglazuurde plavuizen en ingericht met een hardstenen altaar waarboven een houten triomfkruis. Aan één van de pijlers hangt een klein bronzen luidklokje zonder opschrift; aan de voet van de standvinken zijn ijzeren vlaggestokhouders. Aan weerszijden van het koor zijn in de buitengevel van de gang twee rondboogdeuren. Eén van de sacristieën, die thans is ingericht als bidkapel, heeft vier vensters met glas-in-lood, voorstellend een jonge edelman met hond en een dame in middeleeuws kostuum, een monnik en een buste van de H. Bonifatius.

Waardering

De Bonifaciuskapel uit 1934 is van algemene cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

- als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling, in het bijzonder van het katholieke réveil in de twintiger en dertiger jaren,
- als bijzondere uitdrukking van een historisch-religieuze continuïteit nabij de zogeheten Bonifaciusbron,
- vanwege de cultuurhistorische betekenis van de kapeltypologie in relatie tot de groeiende waardering in de dertiger jaren voor openlucht activiteiten,
- als laat voorbeeld van de Neo-Romaanse stijl,
- als hoofdonderdeel van een groter complex,
- vanwege de hoge kwaliteit van de bebouwing en de historisch-ruimtelijke relatie van de kapel en het processiepark met de zogeheten Bonifaciusbron,
- vanwege de hoge mate van gaafheid van de bedevaartkapel, zowel van het exterieur als het interieur,
- vanwege de zeer hoge esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege de hoge mate van typologische en functionele zeldzaamheid op provinciaal niveau.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kapel (F)

Functie

Bedevaartkapel

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument